

METODICKÉ KOMENTÁŘE K ZÁKONU LEX UKRAJINA ŠKOLSTVÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Praha, únor 2025

KOMENTÁŘE K ZÁKONU LEX UKRAJINA PRO OBLAST REGIONÁLNÍHO ŠKOLSTVÍ

Informační materiál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy slouží jako metodický výklad k zákonu Lex Ukrajina a jeho navazujících novelizací pro oblast regionálního školství.

Novela zákona vyhlášená pod č. 24/2025 Sb. s účinností od 11. února 2025 přináší zejména tyto změny:

1. Umožňuje prodloužení dočasné ochrany a návazně prodlužuje platnost všech pravidel obsažených v Lex Ukrajina pro oblast regionálního školství na dobu neurčitou.
2. Působnost zákona se rozšiřuje i na osoby s novým typem pobytu „zvláštní dlouhodobý pobyt“. Pokud se v zákoně hovoří obecně o „cizinci“ bez bližšího upřesnění, myslí se tím vždy i osoba s novým typem pobytu. Pokud některá ustanovení hovoří o cizinci, který požívá dočasné ochrany po dobu kratší než 12 měsíců, pak dané ustanovení nezahrnuje osobu s novým typem pobytu.
3. Umožňuje konat **tzv. zvláštní zápis** do prvních tříd základních škol pro děti s dočasnou ochranou. O tom, zda škola zvláštní zápis uskuteční či zda bude jeden společný termín pro všechny, rozhoduje ředitel školy po dohodě se zřizovatelem. Pokud se zvláštní zápis ve škole uskuteční, musí jej ředitel školy vyhlásit nejpozději spolu s vyhlášením běžného zápisu podle školského zákona.
4. Povinnost krajského úřadu evidovat a případně předat údaje o cizincích s hlubokým mentálním postižením ministerstvu.

Na základě zmíněné novely bude **do konce března 2025 docházet k přeregistraci osob** s dočasnou ochranou. Tyto osoby se budou muset znovu registrovat u Ministerstva vnitra za účelem prodloužení dočasné ochrany. Při registraci budou tyto osoby opět uvádět mj. také název a adresu školy, kde je dítě přihlášeno k plnění povinné školní docházky, popřípadě k povinnému předškolnímu vzdělávání, pokud již dítěti tato povinnost vznikla a trvá. **Školy nebudou muset ověřovat, zda došlo u dětí, žáků a studentů k prodloužení dočasné ochrany ani ke změně na zvláštní dlouhodobý pobyt.**

Více informací naleznete zde: <https://prod.frs.gov.cz/docasna-ochrana/#3>

Změny vyplývající z poslední novely, které jsou účinné od 11. února 2025, jsou v následujícím textu **žlutě** zvýrazněny. Promítnuta je rovněž novelizace vyhlášky č. 48/2005 Sb. a vyhlášky č. 13/2005 Sb. účinná od 1.9.2024 týkající se zejména zařazování cizinců do ročníku ZŠ a jazykové přípravy cizinců v ZŠ a SŠ (označeno **modře**).

Pro lepší přehlednost jsou texty následujícím způsobem graficky odlišené

 – určeno pro všechny druhy škol a školských zařízení

 – určeno pro mateřské školy

 – určeno pro základní školy

  – určeno pro mateřské a základní školy

 – určeno pro střední školy a konzervatoře

 – určeno pro vyšší odborné školy

§

§ 1 Předmět úpravy

§ 1 (1) Tento zákon upravuje opatření v oblasti školství¹⁾, která se vztahují na cizince, kterému byla v České republice poskytnuta dočasná ochrana podle zákona o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace²⁾ v návaznosti na prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „cizinec“).

§ 1 (2) Ustanovení tohoto zákona se použijí přednostně před ustanoveními jiných právních předpisů.

Upozornění: Všude, kde je v textu zákona, respektive v komentáři uvedeno „cizinec“, jedná se pouze a výlučně o osoby:

- kterým byla poskytnuta **dočasná ochrana v souvislosti s válkou na Ukrajině**. Prokazuje se vízovým štítkem nebo záznamem o udělení dočasné ochrany,
- kterým bylo **uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu** na území ČR, který se nově automaticky ze zákona považuje za vízum pro cizince s dočasnou ochranou. Prokazuje se uděleným vízovým štítkem nebo razítkem v cestovním pasu,
- kterým byl udělen **zvláštní dlouhodobý pobyt**.

Nevztahuje se na ostatní cizince, byť by měli ukrajinské občanství, není-li v konkrétním případě v zákoně výslovně uvedeno jinak.

§

§ 2 Přijímání k předškolnímu vzdělávání a k základnímu vzdělávání

§ 2 (1) Pokud ředitel mateřské školy zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má místo pobytu cizinec, nebo základní školy zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má místo pobytu cizinec, rozhodl mimo režim zápisu podle školského zákona o nepřijetí cizince, na kterého se vztahuje povinné předškolní vzdělávání nebo povinná školní docházka nebo jde o osobu podle § 20 odst. 2 školského zákona, do 5 dnů informuje zřizovatele.

¹⁾ Čl. 14 směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.

²⁾ Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

§ 2 (2) Zřizovatel bez zbytečného odkladu po projednání s ředitelem jiné školy určí pro vzdělávání jím zřizovanou školu, není-li v této škole překročen nejvyšší povolený počet dětí nebo žáků zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení. Pokud nemůže být určena žádná škola, zřizovatel bez zbytečného odkladu informuje krajský úřad příslušný podle místa pobytu cizince. Krajský úřad bez zbytečného odkladu určí školu pro vzdělávání, a to po projednání s ředitelem příslušné školy a s jejím zřizovatelem; přitom přihlíží k místu pobytu cizince.

§ 2 (3) Pokud nemůže být krajským úřadem podle odstavce 2 určena žádná škola, krajský úřad bez zbytečného odkladu informuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy bez zbytečného odkladu určí jiný krajský úřad, který ve spolupráci s krajským úřadem podle odstavce 2 bez zbytečného odkladu určí školu pro vzdělávání, a to po projednání s ředitelem příslušné školy a s jejím zřizovatelem; přitom přihlíží k místu pobytu cizince.

§ 2 (4) Ředitel určené školy je povinen rozhodnout o přijetí cizince ke vzdělávání, není-li překročen nejvyšší povolený počet dětí nebo žáků zapsaný v rejstříku škol a školských zařízení.

POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

Obecně: Na děti/žáky cizince se obecně vztahuje **povinné předškolní vzdělávání** a **povinná školní docházka** (§ 34a a § 36 školského zákona).

Ve školním roce 2025/2026 se vztahuje:

- povinné předškolní vzdělávání na děti narozené 1. 9. 2019 do 31. 8. 2020
- povinná školní docházka na děti narozené od 1. 9. 2010 do 31. 8. 2019

Po dobu prvních **90 dnů pobytu** na území ČR není potřeba nástup do školy zajistit. Nástup do školy je vhodný až ve chvíli, kdy je dítě na něj připraveno a nevnímá jej jako stresující událost. Nejdříve je potřeba vyřešit trvalejší místo pobytu, materiální a finanční zabezpečení, začít pracovat na odstranění jazykové bariéry. Pokud ale zákonný zástupce vyhodnotí, že je pro dítě nástup do školy vhodný, má na to samozřejmě právo.

PŘIJÍMÁNÍ CIZINCŮ KE VZDĚLÁVÁNÍ

Pokud zákonný zástupce podá žádost o přijetí do 1. ročníku ZŠ od 1. 9. 2025 **po termínu** zápisu, ředitel školy o žádosti rozhodne se zohledněním výsledků zápisu a volných kapacit.

Při přijímání cizinců do vyšších ročníků ZŠ se nejedná o přestup dle § 49 školského zákona, ale o přijetí ke vzdělávání analogicky s § 165 odst. 2 písm. e) školského zákona.

Přijímání je vždy vedeno ve správním řízení. Přihlášky se podávají v českém jazyce. Ředitel školy akceptuje také [dvojazyčnou přihlášku](#) podle zveřejněného vzoru MŠMT. V případě přijetí přihlášky výhradně v ukrajinském jazyce se má postupovat podle § 16 odst. 2 správního řádu a účastník řízení ji má předložit jak v originálním znění, tak v úředně ověřeném překladu do českého jazyka, pokud ředitel školy nesdělí, že překlad nevyžaduje.

Vzhledem k tomu, že seznam přijatých dětí i rozhodnutí o nepřijetí se vyhotovují v českém jazyce, ředitel školy zároveň zašle [sdělení o přijetí/nepřijetí v českém a ukrajinském jazyce](#) podle vzoru zveřejněného na edu.cz/ukrajina.

Pokud ředitel školy rozhodne o přijetí dítěte cizince, jedná se o přijetí bez jakéhokoliv časového omezení, tedy “**na dobu neurčitou**”, stejně jako jindy. Přijatým cizincům se ve školní matrice jako **kód zahájení** uvede nově k tomu určený kód “U”.

Zákonný zástupce dítěte cizince by měl **žádat o přijetí přednostně ve spádové škole** podle místa pobytu v ČR. **Cizinci jsou povinni hlásit své místo pobytu a změny v něm Ministerstvu vnitra**, které je uvede do databáze registru obyvatel (blíže viz <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-pro-obcany-ukrajiny.aspx>). Tento údaj je rozhodný pro určení spádovosti školy. Spádová škola je školským zákonem určena, aby zajišťovala vzdělávání dětí s místem pobytu (evidovaným v souladu s příslušnými právními předpisy) v jejím školském obvodu.

Upozornění: Pokud místo pobytu dítěte uvedené v registru obyvatel, do něhož mají přístup orgány veřejné moci (v tomto případě zejména obce), **neodpovídá faktickému bydlišti**, které zákonný zástupce uvádí za účelem určení spádovosti školy, ředitel školy vyzve zákonného zástupce, aby před rozhodnutím o žádosti provedl změnu místa pobytu u Ministerstva vnitra a toto následně řediteli doložil.

Žádost o přijetí za nezletilého uchazeče podává:

- zákonný zástupce žáka (Ust. § 183 odst. 7 školského zákona: „Zákonným zástupcem je pro účely tohoto zákona osoba, která je v souladu se zákonem nebo rozhodnutím soudu oprávněna jednat za dítě nebo nezletilého žáka.“. Podle ukrajinského práva může být zákonným zástupcem i prarodič, zletilý sourozenec, viz [informace MPSV, str. 2-3](#)
- osoba, která má žáka svěřeného do péče,
- obecný opatrovník (určený soudem),
- ústavní zařízení, do jehož péče je žák svěřen.

MATEŘSKÁ ŠKOLA

Pro přijímání do mateřské školy dětí, na které se nevztahuje povinné předškolní vzdělávání, platí i povinnost splnit podmínky podle § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, **tj. že dítě je očkováno, má kontraindikaci nebo je imunní**. Splnění těchto podmínek se prokazuje potvrzením od praktického lékaře pro děti a dorost v ČR. Kromě doložení dokladu o očkování nemusí zákonný zástupce pro účely správního řízení o přijetí do mateřské školy dokládat žádné jiné vyjádření nebo potvrzení lékaře.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA

Ředitel základní školy zařazuje žáka do příslušného ročníku podle věku. Vyžaduje-li to jeho zájem, lze ho s přihlédnutím k úrovni jeho dosavadního vzdělání a zhodnocení jeho vzdělávacích potřeb zařadit o jeden ročník níže.

Pokud již žák splnil povinnou školní docházku (jejíž splnění se posuzuje podle českých právních předpisů) a zároveň nezískal základní vzdělání, může být přesto přijat do základní školy, pokud ředitel školy současně v zájmu žáka rozhodne o povolení pokračování v základním vzdělávání podle § 55 odst. 1 školského zákona.

Pokud je např. v určitém ročníku, kam by měl být žák přijat, naplněna kapacita třídy, ředitel školy může požádat zřizovatele školy o výjimku z nejvyššího počtu žáků ve třídě až o 4 žáky v souladu s § 23 odst. 5 školského zákona. Případně ředitel školy vytvoří novou třídu, pokud to kapacita školy dovoluje.

Nepřijetí z důvodu plné kapacity

Školský zákon **neumožňuje přijetí** dítěte/žáka **v případě plné kapacity školy** (naplnění nejvyššího povoleného počtu dětí/žáků zapsaného v rejstříku škol a školských zařízení).

Pravidla **pro navyšování kapacit v rejstříku** škol a školských zařízení jsou uvedena **v § 7 tohoto zákona**.

Pokud z kapacitních důvodů nelze přijmout cizince s místem pobytu ve spádové oblasti, postupuje se následovně:

- **Ředitel:**
 - Pokud ředitel spádové školy cizince z důvodu plné kapacity nepřijme, do 5 dnů informuje o této situaci zřizovatele.
- **Zřizovatel:**
 - Zřizovatel projedná s řediteli ostatních mateřských, respektive základních škol, které zřizuje, možnost přijetí dítěte/žáka v některé z těchto škol. Pokud zřizovatel žádnou další školu nezřizuje nebo do žádné z ostatních jím zřizovaných škol není z důvodu kapacity možné dítě/žáka přijmout, informuje zřizovatel příslušný krajský úřad.
- **Krajský úřad:**
 - Krajský úřad určí po projednání s ostatními zřizovateli a řediteli škol jinou školu ve své působnosti, kam bude možné dítěte/žáka přijmout. Krajský úřad je oprávněn tímto postupem po projednání „určit“ nejenom školu zřizovanou obcí či svazkem obcí, ale také školu soukromého či církevního zřizovatele.
- **MŠMT:**
 - Pokud z důvodu plné kapacity všech škol zřizovaných v určitém kraji nelze dítě/žáka přijmout, krajský úřad o situaci informuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. MŠMT určí jiný kraj, ve kterém bude žák přijat.

Není potřeba, aby zřizovatel, krajský úřad nebo ministerstvo vedli o tomto koordinačním postupu řízení. Mohou činit i neformální jednání. Podstatné však je, aby „určená“ škola byla v nejlepším zájmu dítěte, respektive rodiny dítěte, vybrána co nejdříve a v přiměřené dojezdové vzdálenosti od místa pobytu žáka cizince (podle zákona je nutné přihlížet k místu pobytu cizince).

§ 2 (5) Ředitel základní školy může v dohodě se zřizovatelem stanovit výhradně pro cizince zápis k základnímu vzdělávání v době od 1. června do 15. července. Cizinec nemůže v této škole podat přihlášku k zápisu konanému v termínu podle § 34 odst. 2 nebo § 36 odst. 4 školského zákona.

§ 2 (6) Pokud ředitel školy stanoví zápis podle odstavce 5, oznámí místo a dobu jeho konání nejpozději spolu s oznámením místa a doby konání zápisu podle školského zákona. Na zápis podle odstavce 5 se vztahují pravidla pro zápis podle školského zákona, s výjimkou termínu konání podle § 34 odst. 2 a § 36 odst. 4 školského zákona.

ZVLÁŠTNÍ ZÁPIS URČENÝ PRO PŘIJÍMÁNÍ CIZINCŮ KE VZDĚLÁVÁNÍ DO ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Ve školním roce 2024/25 má ředitel školy možnost (nikoliv povinnost) vyhlásit tzv. zvláštní zápis. O volbě, zda uskutečnit jednotný nebo zvláštní zápis, bude rozhodovat ředitel školy v dohodě se zřizovatelem. Při rozhodování o tom, zda vyhlásit zvláštní zápis, doporučujeme zvážit především naplněnost a kapacitu školy a předpokládaný počet dětí nebo žáků s dočasnou ochranou, kteří s ohledem na místo pobytu mohou nastoupit do 1. ročníku v dané škole. **Doporučujeme školám, aby byl institut zvláštního zápisu využíván skutečně jen ve zcela výjimečných případech.** Při rozhodování, zda je skutečně vhodné či potřebné vyhlásit zvláštní zápis, zvážit možná rizika a úskalí, a to především z následujících důvodů:

- **Znevýhodnění dětí s dočasnou ochranou**

Dvojí zápisy se týkají pouze dětí s dočasnou ochranou, zatímco ostatní děti-cizinci se zapisují společně s českými dětmi, což vede k nerovnému přístupu.

- **Dlouhodobý pobyt a znalost češtiny**

Mnohé děti s dočasnou ochranou žijí v ČR již téměř tři roky a absolvovaly předškolní vzdělávání stejně dlouho jako české děti. V řadě případů tak již velmi dobře ovládají český jazyk.

- **Povinnosti obcí a organizace zápisu**

Obce jsou povinny zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětem s místem trvalého pobytu, v případě cizince s místem pobytu, na jejím území. Pokud škola organizuje zvláštní zápis, musí být vypsáno minimálně tolik míst, kolik je v obci dětí s dočasnou ochranou přihlášených k pobytu. To znamená, že se počet obsazovaných míst v prvním kole musí být nastaven tak, aby pro druhé kolo zápisu měla škola dostatečně velkou volnou kapacitu. Za obě kola dohromady se nesmí stát, že je přijato nespádové dítě na úkor dítěte spádového.

- **Nejistota v počtu budoucích žáků**

V případě zvláštního zápisu se prodlužuje doba nejistoty ohledně počtu budoucích žáků prvních tříd, protože správní řízení bude ukončeno až během letních měsíců.

- **Organizační a administrativní zátěž**

Organizace zvláštního zápisu znamená pro školu zvýšenou administrativní náročnost, která spadá do období letních prázdnin a čerpání dovolených.

Zvláštní zápis se vztahuje pouze na zápisy k povinné školní docházce v základních školách. Pro zápisy k předškolnímu vzdělávání nelze zvláštní zápis vyhlásit. Pravidla pro zvláštní zápis platí pro všechny školy (nikoliv pouze pro školy se spádovým obvodem).

Ředitel školy stanoví termín a místo konání zvláštního zápisu nejpozději spolu s oznámením o konání zápisu podle školského zákona způsobem v místě obvyklým. **Pokud již ředitel školy oznámil konání zápisu, není možné vyhlásit zvláštní zápis – je nutné vyhlásit společně.** Na zvláštní zápis se vztahují pravidla pro zápis dle školského zákona s výjimkou termínu konání (1. června – 15. července).

Ředitel postupuje při organizaci zvláštního zápisu standardním způsobem v souladu s § 3a vyhlášky č. 48/2005 Sb.

Ředitel školy v předstihu **stanoví kritéria přijímání, předpokládaný počet přijímaných**, následně přidělí registrační čísla, vyvěsí seznam přijatých a doručí rozhodnutí o nepřijetí. Vzhledem k tomu, že seznam přijatých i rozhodnutí o nepřijetí se vyhotovují v českém jazyce, je doporučeno, aby ředitel školy zároveň zaslal [sdělení o přijetí/nepřijetí v českém a ukrajinském jazyce](#) podle vzoru MŠMT zveřejněného na edu.cz/ukrajina.

Pokud by došlo k situaci, že ředitel školy při zápisu (řádném i zvláštním) **rozhodne o nepřijetí dítěte nebo žáka cizince s pobytem ve spádové oblasti, oznámí to zřizovateli**. Zřizovatel je povinen zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky těchto žáků podle § 178 odst. 1 školského zákona.

§ 2b Lhůta k zahájení povinné školní docházky

Cizinec je povinen zahájit povinnou školní docházku nebo povinné předškolní vzdělávání nejpozději do 90 dnů ode dne poskytnutí dočasné ochrany.

Toto ustanovení výslovně zakotvuje, že dítě cizinec musí zahájit povinnou školní docházku nejpozději do 90 dnů ode dne poskytnutí dočasné ochrany. Tuto povinnost zákonný zástupce splní podáním žádosti o přijetí ke vzdělávání v konkrétní škole. Skutečné zahájení docházky do školy tedy může nastat i později (zejména pokud probíhají prázdniny apod.). Pokud zákonný zástupce zvolí jinou než spádovou školu a ta cizince nepřijme, přihlásí zákonný zástupce dítě do spádové školy. Pokud ani spádová škola nemůže z kapacitních důvodů dítě přijmout, postupuje se podle § 2.

§ 2c Postup při vyřazení ze školy

Pokud se cizinec plní povinnou školní docházku neúčastní vyučování v základní škole nebo střední škole nebo pokud se cizinec neúčastní vzdělávání v přípravné třídě základní školy nebo předškolního vzdělávání v mateřské škole nepřetržitě po dobu nejméně 15 vyučovacích dnů, nedoloží důvody své nepřítomnosti v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem a ani po následné písemné výzvě ředitele školy zasláné na poslední známou adresu zákonného zástupce cizince ve lhůtě 15 dnů ode dne odeslání výzvy nesdělí, že bude i nadále navštěvovat danou školu, přestává být dnem následujícím po uplynutí této lhůty dítětem vzdělávajícím se v mateřské škole nebo v přípravné třídě nebo žákem školy.

Jde o analogickou úpravu k § 50 odst. 4 školského zákona, lhůta podle školského zákona 60 dnů byla zkrácena na 15 vyučovacích dnů. Důvodem jsou časté změny pobytu ukrajinských žáků, případně návraty na Ukrajinu, kdy zákonní zástupci ne vždy stávající školu informují. Oproti § 50 školského zákona se také rozšiřuje okruh škol a tříd, kterých se opatření týká, a to i na střední školy, předškolní vzdělávání v MŠ a také přípravné třídy ZŠ. V případě středních škol se však musí jednat o žáky plnící povinnou školní docházku (např. víceletá gymnázia). Jinak se totiž u středních škol v případě neomluvené nepřítomnosti žáků postupuje podle § 68 odst. 2 školského zákona³.

Je vhodné upozornit zákonné zástupce, aby v případě, že budou na trvalo opouštět území ČR, informovali o tomto školu, ve které se vzdělávají jejich děti. V ideálním případě zákonný zástupce vyplní oznámení o ukončení vzdělávání z důvodu odjezdu mimo území ČR ([dvojazyčný vzor](#) – viz příloha). Pokud o to zákonný zástupce požádá, škola vystaví žákovi Potvrzení o studiu, na základě kterého bude žákům uznáno vzdělání absolvované na území ČR. Ředitel školy k datu uvedenému v oznámení ukončí vzdělávání tohoto dítěte/žáka, **v matrice uvede kód G – ukončení docházky cizince do školy v ČR.**

V případě, že se cizinec bez omluvy neúčastní vyučování v základní škole nebo střední škole (při plnění povinné školní docházky) vzdělávání v přípravné třídě základní školy nebo předškolního vzdělávání v mateřské škole po dobu nejméně 15 vyučovacích dnů a není omluven, zašle ředitel školy písemnou výzvu na poslední známou adresu pobytu zákonného zástupce ([dvojazyčný vzor](#) – viz příloha). Pokud zákonný zástupce do 15 kalendářních dnů na výzvu nereaguje a nesdělí škole, že dítě/žák bude navštěvovat nadále školu, ukončí ředitel školy vzdělávání tohoto dítěte/žáka, v matrice uvede **kód G – ukončení docházky cizince do školy v ČR.**

§

§ 3 Obsah vzdělávání v mateřské, základní, střední, vyšší odborné škole a konzervatoři

Při vzdělávání dítěte, žáka nebo studenta, který je cizincem, který požívá dočasné ochrany podle § 1 odst. 1 po dobu kratší než 12 měsíců, ředitel mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře nebo vyšší odborné školy za účelem adaptace této osoby na vzdělávání podle školského zákona může po dobu nezbytně nutnou zčásti nebo zcela nahradit vzdělávací obsah školního vzdělávacího programu nebo akreditovaného vzdělávacího programu jiným vhodným vzdělávacím obsahem podle potřeb dítěte, žáka nebo studenta. Vhodný vzdělávací obsah podle potřeb dítěte mateřské školy, žáka základní školy nebo střední školy nemusí být v souladu s rámcovým vzdělávacím programem.

³ Jestliže se žák, který splnil povinnou školní docházku, neúčastní po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů vyučování a jeho neúčast není omluvena, vyzve ředitel školy písemně zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka, aby neprodleně doložil důvody žakovy nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák posuzován, jako by vzdělávání zanechal. Žák, který do 10 dnů od doručení výzvy do školy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, se posuzuje, jako by vzdělávání zanechal posledním dnem této lhůty; tímto dnem přestává být žákem školy.

Obecně:

Možnost **úpravy obsahu vzdělávání na nezbytně nutnou dobu** (max. 12 měsíců od udělení dočasné ochrany) **slouží k adaptaci** dítěte nebo žáka na vzdělávání podle českého školského zákona, tedy zejména k osvojení si základů českého jazyka tak, aby se cizinec mohl zapojit do běžného vzdělávání v českém jazyce. Vedle úpravy obsahu vzdělávání má cizinec v mateřské škole (po dobu povinného předškolního vzdělávání) a základní škole nárok na jazykovou přípravu. Postup podle § 3 zákona a jazyková příprava nejsou v rozporu, nýbrž se vzájemně doplňují.

Při výuce je možno využívat elektronické nástroje pro překlad v reálném čase, které jsou školám a učitelům k dispozici zdarma, například Google překladač, Microsoft Translator a další. Využití těchto technologií však nesmí být na úkor adaptace žáků-cizinců na české prostředí, je nutno najít správnou míru.

Nedostatečná znalost českého jazyka sama o sobě není důvodem k vyšetření cizince ve školském poradenském zařízení. Pro nejbližší vzdělávací období po nástupu do vzdělávání doporučujeme zajistit postupnou adaptaci cizince na české prostředí postupem podle § 3 zákona, jazykovou přípravou a podpurnými opatřeními 1. stupně. Teprve pokud tato opatření nepostačují, je vhodné situaci dítěte nebo žáka konzultovat se školským poradenským zařízením, případně realizovat odbornou diagnostiku. Blíže viz [Doporučení pro školská poradenská zařízení](#).

PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V případě přijetí dětí cizinců, na které se vztahuje **povinné předškolní vzdělávání**, mateřská škola poskytuje **jazykovou přípravu v rozsahu 1 hodiny týdně pro skupiny od 4 dětí** podle § 1e vyhlášky č. 14/2005 Sb. V případě menšího počtu dětí cizinců než 4 se podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) jazyková podpora poskytuje průběžně v rámci dne.

Úprava vzdělávacího obsahu

Z důvodů přijetí dítěte s nedostatečnou znalostí českého jazyka **není nutné měnit školní vzdělávací program (ŠVP)**, pokud je v souladu s RVP PV platným od 1. 9. 2021, kde je nově začleněna část týkající se poskytování jazykové podpory dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka. RVP PV je koncipován tak, aby akceptoval přirozená vývojová specifika dětí předškolního věku a důsledně je promítal do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání a zároveň umožňoval rozvoj a vzdělávání každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb. Individualizace vzdělávání u dětí s odlišným mateřským jazykem bude tedy realizována v maximální možné míře ve vzdělávací oblasti Jazyk a řeč.

Mateřské školy již nyní poskytují dětem s nedostatečnou znalostí češtiny jazykovou **podporu v rámci běžné činnosti**, při které dochází díky kontaktu dětí mezi sebou a kontaktu s učiteli přirozeně ke vzdělávání v češtině.

K případným dílčím úpravám vzdělávacího obsahu však v souladu s § 3 může docházet, a to i průběžně během platnosti tohoto zákona. Škola tak může aktuálně **reagovat na změny situace** týkající se zásadního zvýšení počtu dětí cizinců v dané mateřské škole a na jejich vzdělávací potřeby.

Adaptační plán

Vstup do mateřské školy lze dítěti cizinci usnadnit sestavením **adaptačního plánu**, kde bude mj. kladen důraz na osvojení si českého jazyka. Sestavení tohoto plánu však není právní povinnost. Adaptační plán bude sestavován dle individuálních potřeb dětí (a situace konkrétní rodiny) na první týden docházky do mateřské školy, kdy se bude dítě postupně seznamovat s novým prostředím, režimem, kulturou, pravidly apod.

Tento adaptační plán je vhodné rozdělit na **čtyři fáze**.

1. V první fázi mohou zákonní zástupci hned po nástupu dítěte na nezbytně nutnou dobu zůstat s ním ve třídě.
2. Další dny budou děti ve třídě samy (bez zákonného zástupce) jen na 2 až 3 hodiny.
3. V předposlední fázi budou děti v mateřské škole celé dopoledne a zákonní zástupci si je mohou vyzvednout po obědě.
4. Poslední fáze, kdy už všechny předešlé proběhly bez problémů, budou děti v mateřské škole celý den.

Výuka českého jazyka

Podpůrným metodickým materiálem při vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka je [metodika MŠMT](#) k realizaci jazykové přípravy dětí a žáků cizinců v mateřských a základních školách, který lze využívat ať již v rámci jazykové přípravy v povinném předškolním vzdělávání, tak i při individualizované práci s dětmi s nedostatečnou znalostí českého jazyka již od nástupu do mateřské školy.

ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Úprava vzdělávací obsahu

Ustanovení týkající se možné úpravy vzdělávacího obsahu je nadále možné vztahovat pouze na žáky, kteří jsou v adaptační fázi (požívají dočasné ochrany po dobu kratší než 12 měsíců), ostatní žáci se již vzdělávají plně v souladu s rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání (RVP ZV).

Níže uvedené informace jsou rozděleny na část týkající se žáků v adaptační fázi a na část týkající se ostatních žáků cizinců.

ŽÁCI V ADAPTAČNÍ FÁZI:

Ustanovení umožňuje řediteli základní školy na dobu nezbytně nutnou upravit v rozsahu dle aktuální situace ve škole vzdělávací obsah, podle kterého se vzdělávají žáci cizinci. **Hlavním cílem úprav je adaptace žáka cizince na vzdělávání podle RVP ZV a školního vzdělávacího programu (ŠVP).** Upravený obsah vzdělávání přitom nemusí být v souladu s RVP ZV, musí ale sledovat hlavní cíl úprav – adaptaci žáka cizince na vzdělávání podle RVP ZV. Úpravy vzdělávacího obsahu se netýkají jiných žáků než žáků cizinců. K úpravám vzdělávacího obsahu může docházet průběžně během platnosti zákona, vždy však výhradně za účelem adaptace. Škola tak může aktuálně reagovat na změny situace, na počet žáků cizinců a na jejich vzdělávací potřeby.

Úpravy vzdělávacího obsahu se **netýkají počtu vyučovacích hodin** stanovených v učebním plánu ŠVP, resp. v rámcovém učebním plánu RVP ZV.

Z důvodů změny vzdělávacího obsahu **není nutné měnit ŠVP**. Změny vzdělávacího obsahu se týkají pouze žáků cizinců, a to na přechodnou dobu adaptace. Doporučujeme zpracovat stručnou interní evidenci změn. Rozsah a podobu této interní evidence určí ředitel školy. Například na které předměty se škola zaměří při vzdělávání žáků cizinců, ze kterých předmětů budou žáci uvolněni. Za takový doklad je možné považovat například **vytištěný upravený rozvrh hodin žáků cizinců nebo zápis z jednání pedagogické rady o této úpravě**. Zároveň je třeba vést evidenci průběhu vzdělávání podle upraveného obsahu formou **zápisů v třídní knize**. Evidence změn a průběhu vzdělávání podle upraveného obsahu slouží především k tomu, aby ředitel školy mohl pedagogům, žákům i jejich zákonným zástupcům srozumitelně představit provedené změny, a dále slouží jako podklad pro evidenci a financování pedagogické práce.

Zařazování do tříd a skupin

Žáci z Ukrajiny jsou při přijetí zařazeni do konkrétních ročníků podle věku. Vyžaduje-li to jejich zájem, lze je s přihlédnutím k úrovni jejich dosavadního vzdělání a zhodnocení jejich vzdělávacích potřeb zařadit o ročník níže. Pokud je to v zájmu adaptace žáků, je možné vytvářet skupiny žáků cizinců na některé předměty s tím, že se nebudou účastnit výuky s ostatními žáky z kmenové třídy. **Do skupin lze zařazovat žáky jakýchkoliv ročníků.**

Hodnocení

Při hodnocení žáků cizinců na vysvědčení musí školy vycházet z upraveného obsahu vzdělávání, pokud byl upraven. Pro žáka cizince bude velkou změnou přechod z ukrajinského bodového hodnocení na hodnocení prostřednictvím známek nebo slovního hodnocení. **Doporučujeme využívat zejména slovní hodnocení, a to i na vysvědčení.** Školy, které nemají slovní hodnocení ukotveno ve školním řádu, si jej musí v tomto smyslu upravit. Upozorňujeme na skutečnost, že pokud by žák nemohl být hodnocen na konci 2. pololetí, a to ani v náhradním termínu, musí opakovat ročník. Tento důsledek není pro žáky cizince většinou žádoucí. Při hodnocení žáků cizinců na vysvědčení platí, že se zohledňuje jejich nedostatečná znalost vyučovacích jazyků, jak vyplývá z § 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb.

Výuka českého jazyka

Podle platné právní úpravy ve vyhlášce č. 48/2005 Sb. mají nově příchozí žáci cizinci **nárok na jazykovou přípravu**. Podrobné informace naleznete [v metodice MŠMT ke vzdělávání cizinců](#). Úprava obsahu vzdělávání podle ustanovení § 3 tohoto zákona může být realizována ještě nad rámec úprav dle vyhlášky č. 48/2005 Sb. z důvodů jazykové přípravy nebo v kombinaci s touto jazykovou přípravou.

V praxi lze tedy v případě potřeby výuku organizovat také tak, že žák bude z většiny předmětů uvolněn podle § 3 tohoto zákona, v některých se bude vzdělávat společně se spolužáky (např. předměty výchovného zaměření) a že i z těchto předmětů může být dále uvolněn za účelem jazykové přípravy.

OSTATNÍ ŽÁCI-CIZINCI:

Nároky na žáky, kteří již prošli adaptační fází, je potřeba postupně zvyšovat, aby neměli mezery ve vzdělávání a nekomplikoval se jim tak přechod do vyšších stupňů vzdělávání. Tito žáci jsou již vzdělávání plně v souladu s RVP ZV, přičemž vzdělávací obsah Českého jazyka a literatury bude nadále přizpůsoben jejich možnostem.

Hodnocení

Nadále platí, že při hodnocení žáků je potřeba zohledňovat všechny souvislosti, které ovlivňují výkon žáka a je potřeba zohledňovat případnou nedostatečnou znalost vyučovacího jazyka jako závažnou souvislost, která ovlivňuje výkon těchto žáků (*§ 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, v platném znění*). Je rovněž nutné zohlednit při hodnocení skutečnost, že tito žáci se v předchozím školním roce nemuseli vzdělávat plně podle ŠVP, ale měli upraven obsah vzdělávání.

Nadále je vhodné využívat slovní hodnocení u těchto žáků.

Výuka českého jazyka

Nárok na bezplatnou jazykovou přípravu v rozsahu až 400 hodin určenou pro nově přichozí cizince je vázán na dobu plnění povinné školní docházky v ČR po dobu max. 24 měsíců (ve školním roce 2024/25 přechodně 36 měsíců).

Žáci-cizinci v 1. ročníku ZŠ mají tedy nárok na tuto jazykovou přípravu vždy (bez ohledu na to, zda absolvovali jazykovou přípravu v mateřské škole či nikoliv).

U žáků vyšších ročníků záleží na tom, jak dlouho plní povinnou školní docházku v ČR. Je případně možné tyto cizince zařazovat do skupin pro jazykovou přípravu tzv. nenárokově, tzn. společně s nárokovými žáky, pokud je to pro ně nadále potřebné a pokud to není na újmu kvality jazykové přípravy nárokových žáků. Tito žáci mohou být do skupiny zařazeni i do vyššího počtu, než je stanoven právním předpisem.

S účinností od 1.9.2023 došlo k úpravě RVP ZV (Opatření ministra č.j. MSMT-12464/2023). Školy mohou na 2. stupni ZŠ **všem žákům cizincům** nabízet místo dalšího cizího jazyka předmět „Cizí jazyk“ nebo „Češtinu jako druhý jazyk“. Lze využít [Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání](#). V těchto případech se nejedná o podpůrné opatření, vzdělávací obsah se nahrazuje bez vytváření individuálního vzdělávacího plánu (IVP). Pokud bude škola nabízet tento předmět, není zde stanoven minimální počet přihlášených žáků (nejde o volitelný předmět), financování přímě pedagogické práce škola řeší v rámci limitu PHmax.

Rovněž je doporučeno nabízet Češtinu jako druhý jazyk v rámci disponibilní časové dotace jako volitelný předmět. Minimální počet přihlášených žáků pro volitelný předmět je 7 žáků. Zároveň je ale možné vytvářet skupiny žáků z různých ročníků. Financování pedagogické práce v tomto předmětu je realizováno z limitu PHmax.

Je rovněž vhodné pro výuku češtiny jako druhého jazyka využívat pedagogickou intervenci.

STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A VZDĚLÁVÁNÍ V KONZERVATOŘI

Ustanovení týkající se možné úpravy vzdělávacího obsahu je nadále možné vztahovat pouze na žáky, kteří jsou v adaptační fázi (požívají dočasné ochrany po dobu kratší než 12 měsíců), ostatní žáci se již vzdělávají plně v souladu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem pro střední vzdělávání (RVP).

Níže uvedené informace jsou rozděleny na část týkající se žáků v adaptační fázi a na část týkající se ostatních žáků cizinců.

ŽÁCI CIZINCI V ADAPTAČNÍ FÁZI:

Úprava vzdělávacího obsahu

Ředitel střední školy nebo konzervatoře může **za účelem adaptace žáka cizince** po dobu nezbytně nutnou zčásti nebo zcela nahradit vzdělávací obsah školního vzdělávacího programu jiným vhodným vzdělávacím obsahem podle potřeb žáka cizince. Tento upravený obsah **nemusí být v souladu se ŠVP a RVP**. K úpravám vzdělávacího obsahu může docházet i v průběhu vzdělávání podle individuálních potřeb žáků cizinců a v návaznosti na úroveň osvojení českého jazyka tak, aby docházelo k jejich postupné integraci.

Z důvodů změny vzdělávacího obsahu **není nutné ŠVP měnit**. Tímto opatřením budou realizovány změny, které se týkají pouze žáků cizinců, a to na přechodnou dobu. Doporučujeme zpracovat stručnou interní evidenci změn. Rozsah a podobu této interní evidence určí ředitel školy. Například na které předměty se škola zaměří při vzdělávání žáků cizinců, ze kterých předmětů budou uvolněni. Za takový doklad je možné považovat například **vytištěný upravený rozvrh hodin žáků cizinců nebo zápis z jednání pedagogické rady o této úpravě**. Zároveň je třeba vést evidenci průběhu vzdělávání podle upraveného obsahu formou **zápisů v třídní knize**. Evidence změn a průběhu vzdělávání podle upraveného obsahu slouží k tomu, aby ředitel školy mohl pedagogům, nezletilým žákům a jejich zákonným zástupcům a zletilým žákům srozumitelně představit provedené změny a dále se jedná o podklad evidence financování pedagogické práce.

Hlavním cílem úpravy ŠVP je umožnit žákům cizincům adaptaci na vzdělávání ve střední škole podle českého vzdělávacího systému, který se liší od ukrajinského vzdělávacího systému. **Výrazný rozdíl je v systému výuky cizích jazyků**. Na Ukrajině se vyučuje jeden cizí jazyk, kterým je nejčastěji anglický jazyk, ale také německý jazyk, francouzský jazyk a další. Žák cizinec si může zvolit druhý cizí jazyk, jedná se však o slovanský jazyk.

Zařazování do tříd a skupin a výuka českého jazyka

V adaptačním období je pro žáky cizince důležité posílit výuku českého jazyka, který **může nahradit učivo vzdělávacích oblastí a obsahových okruhů, které nemají dopad na profil absolventa** a které lze pro profil absolventa považovat za zbytné. Žáci cizinci nemusí absolvovat všechny předměty s ostatními spolužáky, ale může docházet k vytváření samostatných skupin v souladu s § 2 odst. 5 vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů. Naopak doporučujeme **ponechání praktické přípravy**, kde je možný nácvik praktických dovedností i za předpokladu nižší znalosti českého jazyka.

Hodnocení

Při hodnocení žáků cizinců na vysvědčení musí školy vycházet z upraveného obsahu vzdělávání, pokud byl upraven. Pro žáka cizince bude velkou změnou přechod z ukrajinského bodového hodnocení na hodnocení prostřednictvím známek. Doporučujeme proto ze začátku využívat slovní hodnocení a průběžně vyhodnocovat adaptační proces.

OSTATNÍ ŽÁCI-CIZINCI:

Nároky na žáky, kteří již prošli adaptační fází, je potřeba postupně zvyšovat, aby neměli mezery ve vzdělávání a nekomplikoval se jim tak přechod do vyšších ročníků vzdělávání a při ukončování vzdělávání závěrečnou a maturitní zkouškou. Tito žáci jsou již vzdělávání plně v souladu s příslušnými RVP středního vzdělávání.

Hodnocení

Nadále platí, že při hodnocení žáků je potřeba zohledňovat všechny souvislosti, které ovlivňují výkon žáka. Zároveň je však důležité připravit žáky i ve znalosti českého vyučovacího jazyka s ohledem na jeho potřebu při ukončování vzdělávání a vstupu do terciárního vzdělávání či do pracovního zařazení.

Výuka českého jazyka

Nárok na bezplatnou jazykovou přípravu v rozsahu celkově až 400 hodin určenou pro nově příchozí cizince je vázán na dobu vzdělávání v ČR po dobu max. **36 měsíců** (nehraje roli, zda žáci absolvovali jazykovou přípravu v základní škole či nikoliv).

VYŠŠÍ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Úprava vzdělávacího obsahu

Ředitel vyšší odborné školy může **za účelem adaptace studenta – cizince** po dobu nezbytně nutnou zčásti nebo zcela nahradit vzdělávací obsah akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy jiným vhodným vzdělávacím obsahem podle potřeb studenta. Vhodný vzdělávací obsah nemusí být v souladu s akreditovaným vzdělávacím programem.

Toto se vztahuje pouze na studenty, kteří jsou v adaptační fázi, tzn. požívají dočasné ochrany po dobu kratší než 12 měsíců. Ostatní studenti jsou vzdělávání plně v souladu s příslušným akreditovaným vzdělávacím programem.

Hlavním cílem úpravy vzdělávání podle akreditovaného vzdělávacího programu je umožnit studentům cizincům adaptaci na vzdělávání ve vyšší odborné škole podle českého vzdělávacího systému, který se liší od ukrajinského vzdělávacího systému.

Z důvodů změny vzdělávacího obsahu **není nutné žádat o akreditaci změny**. Tímto opatřením budou realizovány změny, které se týkají pouze studentů cizinců, a to na přechodnou dobu. Je však nezbytné zpracovat písemně stručnou **interní evidenci změn**, jejíž rozsah stanoví ředitel školy. Současně je zapotřebí vést evidenci průběhu vzdělávání podle upraveného obsahu formou zápisů v třídní knize. Evidence změn a průběhu vzdělávání podle upraveného obsahu slouží k tomu, aby ředitel školy mohl pedagogům a studentům srozumitelně představit provedené změny a dále se jedná o podklad evidence financování pedagogické práce.

Zařazování do tříd a skupin a výuka českého jazyka

V adaptačním období je pro studenty cizince důležité **posílit výuku českého jazyka**, který může nahradit učivo vzdělávacích oblastí a obsahových okruhů, které nemají dopad na profil absolventa po dobu nezbytně nutnou.

Stále může docházet k vytváření samostatných skupin v souladu s § 4 odst. 3 vyhlášky č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Důležité je, aby po přijetí ke studiu byl studentům, kteří jsou na území ČR kratší dobu než jeden rok umožněn adaptační proces k začlenění mezi vrstevníky, se kterými se mohou domlouvat například anglicky.

§

§ 4 přijímání ke vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a vyšší odborné škole

§ 4 (1) Ředitel střední školy nebo konzervatoře může při postupu podle § 63 školského zákona přijmout a zařadit cizince, který požívá dočasné ochrany podle § 1 odst. 1 po dobu kratší než 12 měsíců i do probíhajícího 1. ročníku.

Ředitel školy může v souladu s § 63 školského zákona uchazeče přijmout do středního vzdělávání po posouzení dokladů z jeho předchozího vzdělávání. Protože uchazeči cizinci nemusí mít k dispozici všechny dokumenty, které jsou nezbytné k posouzení předchozího vzdělávání, umožňuje se **čestným prohlášením nahradit** zcela nebo z části doklady prokazující předchozí vzdělávání uchazeče, pokud tyto doklady nemá tento uchazeč k dispozici.

Pokud ředitel školy rozhodne o přijetí uchazeče ke vzdělávání, určí ročník, do něhož bude uchazeč zařazen. Protože školský zákon umožňuje přestup mezi středními školami jen na území České republiky, nemají tito uchazeči cizinci možnost přestupu. Nově se proto řediteli školy **umožňuje přijmout a zařadit uchazeče cizince i do probíhajícího prvního ročníku, pokud požívá dočasné ochrany po dobu kratší než 12 měsíců**. Vždy musí být splněna podmínka ukončení povinné školní docházky, která je pro tyto účely i u uchazečů cizinců splněna absolvováním devíti školních roků povinné školní docházky. Její splnění se posuzuje podle českých právních předpisů.

§

§ 4 (2) Ředitel vyšší odborné školy může při postupu podle § 95 školského zákona přijmout a zařadit cizince, který požívá dočasné ochrany podle § 1 odst. 1 po dobu kratší než 12 měsíců i do probíhajícího 1. ročníku.

Pokud se jedná o přijímání do vyššího ročníku VOŠ podle § 95 školského zákona, rozhodne ředitel školy o přijetí uchazeče ke vzdělávání a určí ročník, do něhož bude uchazeč zařazen.

V souladu se školským zákonem mohl dosud ředitel školy při přijímání do vyššího ročníku zařadit studenta nejníže do druhého ročníku. Nově se proto řediteli školy umožňuje přijmout a zařadit studenta cizince i **do probíhajícího prvního ročníku**. Vždy musí být splněna podmínka dokončeného středního vzdělání s maturitní zkouškou a dočasná ochrana po dobu kratší než 12 měsíců.

§

§ 5 (1) V přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a ke vzdělávání v konzervatoři může cizinec nahradit doklad prokazující získání předchozího vzdělání, splnění povinné školní docházky, **hodnocení na vysvědčeních z předchozího vzdělávání nebo dalších skutečností, které osvědčují vhodné schopnosti, vědomosti a zájmy uchazeče, čestným prohlášením, pokud doklad nemá.**

V rámci přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, a to jak do prvního, tak i do vyššího ročníku, musí podle školského zákona uchazeči standardně doložit doklady osvědčující, že splňují podmínku pro přijetí. **Doporučujeme ředitelům upustit od požadavku úředního překladu dokumentů** od účastníků řízení, v případě potřeby, u dokladů, jejichž obsah je vhodné přeložit, je možné využít služeb Národního pedagogického institutu ČR, viz [Tlumočnické a překladatelské služby](#).

Cizinci, kteří jsou uchazeči o střední vzdělávání v souladu s kritérii přijímacího řízení dokládají vysvědčení z předchozího vzdělávání. Zákon umožňuje, že mohou tyto doklady zcela nebo z části **nahradit svým čestným prohlášením**. Čestné prohlášení tak bude například obsahovat informaci o tom, ve kterých předmětech a jakým stupněm prospěchu byl žák hodnocen. Pokud je tímto čestným prohlášením nahrazeno hodnocení z posledního ročníku plnění povinné školní docházky (obvykle devátý ročník), pak se jím zároveň doloží splnění povinné školní docházky jako podmínky přijetí do střední školy. Vychází se z toho, že uchazeči z Ukrajiny, zejména z důvodu svého neočekávaného a nepřipraveného odchodu a navazující složité cesty do České republiky, nemusí mít potřebné doklady k dispozici.

Pro uchazeče cizince **platí podmínka doložení zdravotní způsobilosti** pro daný obor vzdělání – to nelze nahradit čestným prohlášením. Uchazeči doloží zdravotní způsobilost pro daný obor vzdělání od lékaře působícího na území ČR. Cizinci mají v ČR nárok na zdravotní péči. Vzhledem k potenciálním obtížím (včetně časových a kapacitních) získat potvrzení o zdravotní způsobilosti je možné podání přihlášky i bez tohoto potvrzení. Doklad zdravotní způsobilosti je však nezbytné poté (v právní rovině jako náprava vad přihlášky) doplnit v termínu stanoveném ředitelem střední školy, nejpozději před zadáním pořadí uchazečů do informačního systému. Pokud by nebylo ve stanovené době doloženo, je to důvod k zastavení řízení.

§

§ 5 (2) V přijímacím řízení k vyššímu odbornému vzdělávání může cizinec nahradit doklad prokazující získání předchozího vzdělání nebo splnění přijímacích kritérií podle § 94 odst. 3 písm. a) nebo c) školského zákona **čestným prohlášením, pokud doklad nemá.**

Při přijímání uchazečů do prvního ročníku vzdělávání ve vyšší odborné škole podle § 94 školského zákona předkládá uchazeč dokumenty, kterými dokládá, že získal střední vzdělávání s maturitní zkouškou a v případě přijímání uchazečů do vyššího než prvního ročníku podle § 95 školského zákona po posouzení dokladů uchazeče o předchozím vzdělávání. Uchazeči cizinci nemusí mít vzhledem ke své situaci k dispozici všechny dokumenty, které jsou požadované k prokázání získání středního vzdělávání s maturitní zkouškou nebo k posouzení předchozího vzdělávání. Proto tento zákon umožňuje **nahradit vyjmenované doklady zcela nebo z části čestným prohlášením.**

§ 5a Zvláštní pravidla k termínům, lhůtám, přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání

- (1) *Ke zmírnění následků hromadného přílivu vysídlených osob v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace může ministerstvo určit opatřením obecné povahy ve vztahu k cizincům*
- a) *odlišné termíny nebo lhůty od termínů nebo lhůt stanovených školským zákonem nebo prováděcími právními předpisy nebo stanovené na jejich základě, pokud jejich naplnění není možné nebo by způsobilo nezanedbatelné obtíže, nebo*
- b) *odlišný způsob nebo podmínky přijímání ke vzdělávání nebo ukončování vzdělávání, pokud by postup podle školského zákona nebo tohoto zákona nebyl možný nebo by způsobil nezanedbatelné obtíže.*
- (2) *Opatření obecné povahy musí být vydáno v souladu se zásadami a cíli vzdělávání uvedenými v § 2 školského zákona.*
- (3) *Opatření obecné povahy se vydává bez řízení o návrhu opatření obecné povahy. Opatření obecné povahy ministerstvo oznámí vyvěšením na své úřední desce a zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup na dobu nejméně 15 dnů. Opatření obecné povahy nabývá účinnosti dnem vyvěšení na úřední desce nebo pozdějším dnem, který je v něm uveden. Pokud se změnila důvody pro vydání opatření obecné povahy, ministerstvo jej bezodkladně zruší nebo změní.*

Vzhledem k tomu, že žáci a studenti z Ukrajiny přijíždějí do ČR průběžně, jsou zařazováni do vzdělávacího systému ČR postupně a jsou v něm zařazeni po krátkou dobu, je jejich vzdělávání limitováno jak aktuální situací, tak úrovní jazykových prostředků, která není srovnatelná s ostatními dětmi, žáky a studenty. Z tohoto důvodu se umožňuje, aby MŠMT vydalo opatření obecné povahy, které upraví termíny a lhůty podle školského zákona a způsob nebo podmínky přijímání ke vzdělávání a jeho ukončování.

Podmínkou pro stanovení odchylky je, že postup podle právní úpravy by nebyl v dané situaci možný nebo by způsobil nezanedbatelné obtíže, a to všemožného charakteru. Například na straně školy nebo na straně žáků nebo studentů nebo na straně aktérů zajišťujících organizaci závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutorii či přijímacích zkoušek apod.

Vyhodnocení, zda je vhodné přijímat opatření obecné povahy, bude vždy na ministerstvu, které musí vyhodnotit adekvátnost takového opatření.

Jinak je konstrukce ustanovení shodná s obdobnými pravomocemi MŠMT pro případ epidemie (§ 184a školského zákona). Právní úprava reaguje na skutečnost, že v tuto chvíli skutečně není možné předjímat, zda a pro jaký okruh žáků případné změny v uvedených procesech bude nezbytné stanovit, a v jakém rozsahu to bude s ohledem na okolnosti nezbytné a účelné. Opatření bude v případě vydání zveřejněno na úřední desce MŠMT a vždy rozesláno do datových schránek škol.

§

§ 5b Údaje o cizincích

- (1) *Právnícká osoba nebo organizační složka státu vykonávající činnost školy nebo školského zařízení předá ministerstvu na jeho výzvu elektronickým způsobem údaje o cizincích obsažené v jejich dokumentaci nebo ve školní matrice. Právnícká osoba nebo organizační složka státu vykonávající činnost školy nebo školského zařízení sdružuje a předává podle věty první také údaj o číslu vízového štítku, pokud jej má cizinec na vízu vyznačeno, nebo údaj o číslu cestovního dokladu a průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace; cizinec je povinen tento údaj právnícké osobě předat.*
- (2) *Krajský úřad předá ministerstvu na jeho výzvu elektronickým způsobem údaje o cizincích s hlubokým mentálním postižením, kterým stanovil způsob vzdělávání podle § 42 školského zákona, v rozsahu jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a místo pobytu. Krajský úřad sdružuje a předává podle věty první také údaj o číslu vízového štítku, pokud jej má cizinec na vízu vyznačeno, nebo údaj o číslu cestovního dokladu a průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace; cizinec je povinen tento údaj krajskému úřadu předat.*
- (3) *Ministerstvo poskytuje údaje podle odstavce 1 Ministerstvu vnitra, Policii České republiky, Ministerstvu práce a sociálních věcí a Úřadu práce České republiky pro účely výkonu jejich působnosti.*

Zakotvuje se možnost vyžádat od škol a školských zařízení individuální údaje o cizincích. Školy budou příslušné údaje předávat MŠMT prostřednictvím existujících informačních systémů běžných pro předávání dat. Bližší podrobnosti stanoví MŠMT ve výzvě, až bude data sbírat. Určí okruh údajů, termíny a jiné náležitosti.

Vízové štítky jsou formou vyznačování víz do cestovních dokladů (tedy doklad nalepený v cestovním pasu), nebo na zadní stranu hraniční průvodky (papírový doklad malého formátu), pokud cestovním dokladem cizinci nedisponují.

Dále se zakotvuje předávání údajů od MŠMT jiným orgánům veřejné moci. Toto nepředstavuje žádnou další povinnost pro samotné školy a školská zařízení, pouze vytváří právní titul pro nakládání s daty sebranými od škol a školských zařízení.

Nově se doplňuje ustanovení o tom, že do informačních systémů školy se zapisuje případně i varianta, že cizinec získal na území ČR povolení k dlouhodobému pobytu. V takovém případě se zapisuje do informačních systémů místo čísla vízového štítku číslo cestovního dokladu a číslo průkazu o povolení k pobytu.

Nově se upravuje předávání údajů o dětech s hlubokým mentálním postižením. Těmto dětem stanovuje způsob vzdělávání krajský úřad a tyto děti nejsou žáky školy. Údaje jsou podstatné s ohledem na podmínky pro nový typ pobytu, jednou z nich je i plnění povinné školní docházky. Povinností cizinců je předat krajskému úřadu údaje ve stanoveném rozsahu. Krajský úřad na vyzvání ministerstva předloží elektronickou formou seznam cizinců, kterým stanovil způsob vzdělávání podle § 42 školského zákona v tomto rozsahu:

- ☐ jméno (jména), příjmení;
- ☐ datum narození;
- ☐ místo pobytu;
- ☐ číslo vízového štítku nebo údaj o číslu cestovního dokladu a průkazu o povolení k dlouhodobému pobytu.

§

§ 7 výjimka z hygienických požadavků na školy a školská zařízení

§ 7 (1) V případě žádosti školy nebo školského zařízení v souvislosti se vzděláváním nebo poskytováním školských služeb cizinci o změnu v údajích vedených v rejstříku škol a školských zařízení podle § 149 školského zákona, jde-li o nejvyšší povolený počet dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, se nevyžaduje stanovisko příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví a stavebního úřadu podle § 147 odst. 1 písm. h) školského zákona. Rozhodnutí správního orgánu o zvýšení nejvyššího povoleného počtu dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, v řízení podle věty první je účinné po dobu platnosti tohoto zákona, nepožádal-li žadatel o dobu kratší.

Ustanovení po dobu platnosti zákona **promíjí žadatelům o navýšení rejstříkových kapacit** škol nebo školských zařízení povinnost spolu s žádostí předložit stanovisko příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví (**krajské hygienické stanice**) a **stavebního úřadu**. Soulad s dlouhodobým záměrem se nadále posuzuje.

O zvýšení kapacit zjednodušeným způsobem lze žádat pro školy a školská zařízení všech zřizovatelů, ale pouze pokud **žádost souvisí se vzděláváním nebo poskytováním školských služeb dětem nebo žákům cizincům**.

Tato výjimka se týká navyšování kapacit školy nebo školského zařízení a z povahy věci také navýšení kapacity příslušného oboru vzdělání. I v případě oborů vzdělání samozřejmě platí, že toto zvýšení musí být v souvislosti se vzděláváním dětí či žáků cizinců.

V případě, že tito děti či žáci budou vzděláváni i mimo místa poskytovaného vzdělávání nebo školských služeb zapsaných pro danou školu ve školském rejstříku, **nezapisují se tato dočasná místa do školského rejstříku**. O zápis dalšího místa v souvislosti s žádostí o navýšení kapacity školy se tedy nežádá, jelikož jde o místo dočasného charakteru.

Upozornění: Výjimka se naopak netýká případů, kdy bude žádáno o zápis zcela nové školy nebo školského zařízení – nového subjektu. U těchto a ostatních žádostí se postupuje standardním způsobem podle § 149 odst. 1 školského zákona, včetně nutnosti doložit všechny náležitosti podle § 149 odst. 3 tohoto zákona a včetně posouzení souladu s dlouhodobými záměry.

Takto zapsané **navýšení kapacit bude účinné pouze po dobu platnosti zákona**. V této chvíli je platnost zákona prodloužena **na dobu neurčitou**.

Pokud by měla zvýšená kapacita zůstat zachována v běžném režimu i po skončení platnosti tohoto speciálního režimu, je třeba podat řádnou žádost se stanovisky krajské hygienické stanice a stavebního úřadu. Pokud tak žadatel neučiní, dojde přímo ze zákona k opětovnému snížení kapacity na původní úroveň. O tomto snížení se nepovede řízení a nebude vydáno samostatné rozhodnutí, jelikož vyplývá přímo ze zákona.

Jelikož povinnost zajistit dostatečnou kapacitu mateřských a základních škol mají obce a zároveň jsou to primárně školy zřizované obcemi, které budou určovány k přijetí dětí/žáků

prchájících z Ukrajiny, připraví MŠMT pro tyto školy a související školská zařízení (tedy obecní mateřské školy, základní školy, školní družiny a školní jídelny) zjednodušený formulář žádosti o navýšení rejstříkových kapacit. Formulář a doporučený postup pro podání žádosti je zveřejněn na <https://www.edu.cz/ukrajina/hlavni-informace-msmt/>.

§

§ 7 (2) *Na školu a školské zařízení, které vzdělávají nebo poskytují školské služby cizinci, se nevztahují hygienické požadavky na prostorové podmínky stanovené podle § 7 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví.⁴⁾*

Hygienické požadavky na prostorové podmínky stanoví jednak zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, (§ 7) a prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých. Prováděcím právním předpisem jsou stanovené požadavky na prostorové podmínky, vybavení, provoz, osvětlení, vytápění, mikroklimatické podmínky, zásobování vodou, úklid a nakládání s prádlem.

Po dobu, kdy školy a školská zařízení **vzdělávají nebo poskytují školské služby cizincům**, nejdéle však po dobu platnosti tohoto zákona, se na ně tyto **požadavky nevztahují**.

Tyto podmínky nemusí být (jsou-li v prostorech vzdělávání také žáci cizinci) splněny jak ve stávajícím objektu školy, tak v případných dočasných jiných prostorech nezapisovaných do rejstříku, ve kterých bude probíhat vzdělávání (k zápisům do rejstříku viz výše).

Doporučujeme pro dočasná další místa vzdělávání využívat primárně další prostory sloužící pro vzdělávání nebo poskytování školských služeb (střediska volného času, ZUŠ, školní družiny či kluby, společné prostory domovů mládeže, objekty škol v přírodě apod.), není však vyloučeno využívat i jiné prostory.

Toto ustanovení naopak neprolamuje pedagogické podmínky pro realizaci vzdělávání stanovené školskými právními předpisy – zejména **nejvyšší povolený počet dětí, žáků či studentů ve třídě**, oddělení či studijní skupině; ty zůstávají stále limitem s možností povolení výjimky z nejvyššího počtu ze strany zřizovatele podle § 23 odst. 5 nebo § 111a školského zákona.

⁴⁾ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

§ 8 Zvláštní pravidla pro vysoké školy

Není obsahem tohoto komentáře určeného pro regionální školství.

§ 9 osvobození od poplatku za nostrifikace

§ 9 (1) Cizinec, který požívá dočasné ochrany podle § 1 odst. 1 po dobu kratší než 12 měsíců, je osvobozen od poplatku za přijetí žádosti o uznání platnosti nebo vydání osvědčení o uznání rovnocennosti dokladu o dosažení základního, středního nebo vyššího odborného vzdělání získaného v zahraniční škole podle Položky 10 písm. d) přílohy k zákonu o správních poplatcích.

§ 9 (1) Cizinec, který požívá dočasné ochrany podle § 1 odst. 1 po dobu kratší než 12 měsíců, je osvobozen od poplatku za úkony spojené s řízením o žádosti o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a kvalifikace podle § 90a odst. 2 zákona o vysokých školách.

§ 9 (1) Cizinec, který požívá dočasné ochrany podle § 1 odst. 1 po dobu kratší než 12 měsíců, je osvobozen od poplatku za přijetí žádosti o uznání zahraničního vysokoškolského vzdělání a dokladu o zahraničním vysokoškolském vzdělání podle Položky 22 písm. m) přílohy k zákonu o správních poplatcích.

Zahraniční vzdělání uznané v nostrifikačním řízení ve smyslu § 108, resp. 108 a školského zákona, platí v České republice pro všechny účely, nelze zde učinit výjimku uznání platnosti zahraničního dokladu o vzdělání pouze pro účely přijímacího řízení. Dokladování a uznávání předchozího vzdělání za účelem dalšího studia je upraveno samostatnými ustanoveními zákona o zvláštních opatřeních.

Krajské úřady u žádostí o uznání platnosti nebo vydání osvědčení o uznání rovnocennosti dokladu o dosažení základního, středního nebo vyššího odborného vzdělání získaného v zahraniční škole u osob cizinců uvedou, že žadatel/ka byl/a **osvobozen/a od správního poplatku** za přijetí žádosti. Pokud byl správní poplatek v době účinnosti tohoto zákona zaplacen, žadateli se vrátí.

Podle školského zákona a zákona o správních poplatcích je stanoven poplatek za přijetí žádosti o uznání platnosti nebo vydání osvědčení o uznání rovnocennosti dokladu o dosažení základního, středního nebo vyššího odborného vzdělání získaného v zahraniční škole 1 000 Kč podle položky 10 písmene d) přílohy k zákonu o správních poplatcích (u vysokoškolského vzdělání je poplatek 3 000 Kč). **Osoby cizinci jsou od poplatku osvobozeny, pokud požívají dočasné ochrany po dobu kratší než 12 měsíců.** Krajský úřad od těchto osob poplatek nevybírá.